

LATVIJAS VALSTS PREZIDENTS

Rīgā 2019. gada 4. februārī

Nr. 36

Saeimas Juridiskajai komisijai

Par likumprojektu “Grozījumi Saeimas
kārtības rullī” (Nr. 178/Lp13)

Ļoti cienījamā Strīķes kundze!

Saeima 2018. gada 20. decembra sēdē nolēma turpināt likumprojekta “Grozījumi Saeimas kārtības rullī” (Nr. 922/Lp12) izskatīšanu un saskaņā ar Saeimas kārtības ruļļa 39. panta otro daļu noteica, ka priekšlikumu iesniegšanas termiņš otrajam lasījumam ir 2019. gada 4. februāris.

Jau vairākkārt esmu aicinājis Saeimu pilnveidot likumdošanas procesu un uzlabot likumu kvalitāti. 2016. gada 12. septembra un 2017. gada 18. augusta vēstulēs Saeimai sniedzu ierosinājumus un priekšlikumus likumdošanas procesa pilnveidošanai, kuru mērķis ir celt likumu izstrādes kvalitāti, panākt lielāku caurskatāmību likumdošanas procesā un veicināt sabiedrības uzticēšanos valsts varai.

Pamatojoties uz Saeimas kārtības ruļļa 95. panta pirmās daļas 1. punktu, atkārtoti sniedzu priekšlikumus grozījumiem Saeimas kārtības rullī, lai rosinātu pilnveidot likumdošanas procesu.

I

Saeimas kārtības ruļļa 79. panta trešā daļa šobrīd paredz tikai Ministru kabineta pienākumu likumprojektam pievienot anotāciju. Savukārt Saeimas kārtības ruļļa 85. panta piektā daļa paredz, ka Valsts prezidenta, Saeimas komisijas vai ne mazāk kā piecu deputātu iesniegtam likumprojektam anotācijas aizpildīšanu nodrošina Saeimas atbildīgā komisija.

Aizpildot anotāciju, tiek atbildēts uz jautājumiem, kāpēc likums ir vajadzīgs, kāda var būt tā iespējamā ietekme uz tautsaimniecību un citām dzīves jomām, ietekme uz valsts un pašvaldību budžetiem, kā arī tiek izdarīti citi svarīgi apsvērumi. Tikai sniedzot atbildes uz minētajiem jautājumiem, ir iespējams rūpīgi izvērtēt iespējamā likuma nepieciešamību un piedāvātā risinājuma piemērotību. Uzskatu, ka, sagatavojot jebkuru likumprojektu, būtu jāpamato tā nepieciešamība un likumprojekts iesniedzams vienlaikus ar anotāciju.

Likumprojektu iesniedzēji jau šobrīd nereti patstāvīgi un sadarbībā ar valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī sadarbībā ar sociālajiem partneriem nodrošina anotāciju sagatavošanu pirms likumprojektu iesniegšanas. Šī labā prakse būtu padarāma par pienākumu ikvienam likumprojekta iesniedzējam.

Tāpēc rosinu papildināt Saeimas kārtības ruļļa 79. pantu ar ceturto daļu šādā redakcijā:

“(4) Valsts prezidents, Saeimas komisija vai ne mazāk kā pieci deputāti likumprojektam pievieno anotāciju, ietverot tajā atbildes uz šādiem jautājumiem:

- 1) kādēļ likums ir vajadzīgs;
- 2) kāda var būt likuma ietekme uz sabiedrības un tautsaimniecības attīstību;
- 3) kāda var būt likuma ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem;
- 4) kāda var būt likuma ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu;
- 5) kādām Latvijas starptautiskajām saistībām atbilst likumprojekts;
- 6) kādas konsultācijas notikušas, sagatavojot likumprojektu;
- 7) kā tiks nodrošināta likuma izpilde.”

Attiecīgi rosinu izslēgt Saeimas kārtības ruļļa 85. panta piekto daļu.

II

Lai arī Saeimas kārtības ruļļa 95. un 107. pants neparedz pienākumu pirms otrā vai trešā lasījuma iesniedzamos priekšlikumus rakstveidā pamatot,

Saeimas darbā izveidojusies laba prakse, ka daudzi deputāti, parlamentārie sekretāri un ministri, iesniedzot priekšlikumus, tos rakstveidā pamato. Tas ļauj precīzāk noskaidrot priekšlikuma iesniedzēja gribu, kā arī priekšlikuma atbalstīšanas gadījumā - likumā ietvertu normu mērķi.

Tā kā Saeimas kārtības ruļļa 85. panta piektā daļa paredz pienākumu sniegt informāciju par likumprojekta sagatavošanas gaitā notikušām konsultācijām tikai uz likumprojekta iesniegšanas brīdi, informācija par likumprojekta izskatīšanas gaitā otrajā un trešajā lasījumā notikušām konsultācijām nav vai tā ir visai nepilnīga. Uzskatu, ka, iesniedzot priekšlikumus likumprojektam, rakstveidā būtu jāsniedz gan priekšlikumu pamatojums, gan informācija par konsultācijām, kas notikušas priekšlikumu sagatavošanas gaitā.

Tas likumdošanas procesu padarītu caurskatāmāku, dotu iespēju ērtā un viegli uztveramā veidā iepazīties ar likumu normu pamatojumiem, kā arī nodrošinātu informāciju par to, kādas personas piedalījušās likumu izstrādē.

Tāpēc rosinu izteikt Saeimas kārtības ruļļa 95. panta otro daļu šādā redakcijā:

“(2) Priekšlikumi, pamatojums, kādēļ priekšlikumi vajadzīgi un kādas konsultācijas notikušas to sagatavošanas gaitā, iesniedzami rakstveidā atbildīgajai komisijai vai Saeimas Administrācijai, kas tos nekavējoties nodod atbildīgajai komisijai. Ja atbilstoši Kārtības ruļļa 90.¹ pantam noteikta priekšlikumu iesniegšanas kārtība (forma) likumprojektam par budžetu, priekšlikumi, to pamatojums un informācija par konsultācijām iesniedzama šajā lēmumā noteiktajā kārtībā.”

III

Likumprojekta anotācijas uzdevums ir nodrošināt likumprojekta sākotnējās ietekmes novērtējumu. Tajā ietvertā informācija atbilst likumprojektā ietvertajām normām to iesniegšanas brīdī. Atbilstoši spēkā esošajai kārtībai likumprojekta anotāciju nevar mainīt vai papildināt vēlākos likumdošanas posmos. Taču, izskatot likumprojektu otrajā un trešajā lasījumā, likumprojekta teksts tiek būtiski pilnveidots un papildināts. Likuma galīgā redakcija visbiežāk ievērojami atšķiras, salīdzinot ar pirmajā lasījumā izskatītā likumprojekta tekstu.

Oficiālā izdevuma un sistematizēto tiesību aktu tīmekļu vietnēs anotācija tiek norādītā ar likumu saistītajos dokumentos. Taču anotācija nereti sniedz

nepilnīgu vai pat maldinošu informāciju par likumā ietvertā regulējuma mērķiem, nepieciešamību un apsvērumiem, kas izdarīti, atbalstot vienu vai otru risinājumu. Tādējādi teju vienīgais likumdevēja nodrošinātais sabiedrībai viegli pieejamais informācijas avots par pieņemto likumu ir pats likuma teksts.

Lai varētu izprast likumdevēja gribu un likumā ietvertā regulējuma mērķi, tas ir nepietiekami. Tāpēc aicinu mūsu Saeimas darbā pārņemt Igaunijas parlamenta labo praksi, ka atbildīgā komisija par katru likumprojektu sagatavo ziņojumu, kurā ietver informāciju par likumprojekta sagatavošanas gaitu, pamatojumu, kāpēc kādu normu priekšlikumi atbalstīti, bet citi noraidīti, kā arī informāciju par iesaistīto pušu, ekspertu un priekšlikumu iesniedzēju apsvērumiem (*sk. arī Riigikogu Rules of Procedure and Internal Rules Act 103. un 110. pantu*).

Tas ne tikai palīdzētu plašākai sabiedrībai un tiesību normu piemērotājiem precīzāk izprast likumos noteikto regulējumu un izdarīto izvēļu pamatojumu, bet arī pašam likumdevējam palīdzētu precīzāk formulēt tiesību normas un izsvērtāk vērtēt ar tām risināmos jautājumus. Biežās izmaiņas likumos un normatīvo aktu plūdi nereti rodas no tā, ka tiek pieņemts nepārdomāts regulējums, kurš ir pastāvīgi jāmaina un jāpilnveido. Ziņojumu sagatavošana par likumprojektu mērķiem, to pamatojumu, būtiskākajiem priekšlikumiem, to atbalstīšanas vai noraidīšanas apsvērumiem varētu šo negatīvo tendenci mazināt.

Tāpēc rosinu papildināt Saeimas kārtības ruļļa 106. pantu ar otro daļu šādā redakcijā:

“(2) Sagatavojot likumprojektu pieņemšanai galīgajā lasījumā, atbildīgā komisija Prezidija noteiktajā kārtībā izstrādā ziņojumu par likumprojektu. Ziņojumā ietver informāciju par likumprojekta mērķiem, tā pamatojumu, būtiskākajiem priekšlikumiem, to atbalstīšanas vai noraidīšanas apsvērumiem.”

IV

Vairākkārt esmu aktualizējis jautājumu par to, kādi priekšlikumi būtu skatāmi likumdošanas procesa noslēguma posmā trešajā lasījumā.

Uzskatu, ka trešajā lasījumā nebūtu pieļaujama tādu priekšlikumu izskatīšana, kas ir ārpus iepriekšējos lasījumos apspriestā likumprojekta mērķa un tvēruma. Šāda pieeja, kas, kā labā prakse, ieviesta vairākās Saeimas komisijās, ļauj sagatavot pārdomātu un izsvērtu regulējumu. Tā ļauj izvairīties no sasteigtiem pēdējā brīža risinājumiem, kuros kļūdu iespēja ir ļoti liela.

Tāpēc rosinu izteikt Saeimas kārtības ruļļa 107. pantu šādā redakcijā:

“107.(1) Priekšlikumi pēc likumprojekta izskatīšanas otrajā lasījumā iesniedzami 95. pantā noteiktajā kārtībā. Likumprojekta izskatīšanai trešajā lasījumā iesniedzami tikai priekšlikumi, kas ir saistīti ar pašu likumprojektu vai otrajā lasījumā atbalstītajiem priekšlikumiem. Priekšlikumus, kas otrajā lasījumā, balsojot par tiem atsevišķi, tika noraidīti vai tiek noraidīti tāpēc, ka deputāti piekrīt atbildīgās komisijas atzinumam, nevar atkārtoti iesniegt pēc otrā lasījuma.

(2) Ja atbildīgā komisija konstatē, ka iesniegtais priekšlikums neatbilst šā panta pirmās daļas prasībām, šādu priekšlikumu neizskata un nepievieno projektam, virzot to izskatīšanai trešajā lasījumā.”

Kopsakarā ar šo priekšlikumu būtu vērtējams arī jautājums par likumprojekta atgriešanu atbildīgajā komisijā bez atsevišķa balsojuma Saeimas sēdē, izskatot likumprojektu trešajā lasījumā, ja vienlaikus atbalstīti savstarpēji pretrunīgi priekšlikumi. Likumprojektu nedrīkstētu pieņemt galīgajā lasījumā, ja tajā ir pieļautas acīmredzamas pretrunas.

Cieņā

Valsts prezidents

Raimonds Vējonis